

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

ק.

עין משפט
גד מצוה

(6) ב"ק (דף טו) כ"ב לה.
(7) [ע"ל כו] וי"ג. (8) ע"ל
כ: [ב"ק לז:] (ד) קדישין
כג: (ט) [ב"ק] (י) [ע"ל
כז:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המחליף
וה"ל לא היה נ"ך למשך
הפרה והחומר נ"ל
ומיהו או נחמך: (ב) ד"ה
וקו זה אומר ב"ו זה אומר
ב"ו יתלוך: (ג) תוס'
ד"ה ולמה וכו' ד"ש ספק
כדכ:

הגהות הגר"א

[א] גבי אחי יאכב
ט"ו. י"ב וה"ה דהמ"ל
ארישא וכו' בגדול אחי
כיון דליכא שטעיה דאוריית'
ומש"ל ל' י"ב אלא משום
דמתי' סומכוס היא מתייש'
בשפ"ה או אומר ב"ו יתלוך
ו"ל דה"ל לסומכוס אלא
למסקנא אחי ארישא ב"ו
כדכין דמתייש שטעיה ואיני
יכול ליעבד ומש"ל לפרה
דלף ע"י גלגול ויתלוך
המחליף אחי סומכוס
(ועמ"ס ריב"ז נתיב ס"ו
ע"ה ס"ק מ"ו וכו' ריב"ז
ס"ק טו: [ב] רש"י
ד"ה מודה סומכוס. ולקמן
ט"ו. י"ב י"ג ע"ה נמה
נקט אוקיימא דרב שמת'
דאיסיך: [ג] תוס' ד"ה
הת' נראה ט"ו. י"ב אלא
דמתי' מפרש דהדר ביה
מתיישא קמא ויף רבין
ל"ס בעומדת ב"ו ושמת'
ושמת' ועמ"ס ריב"ז נתיב
ס"ו דכ"ג ס"ק ז':

מתני' המחליף פרה בחמור ולא אמר המוכר פרתו וילדה דלילו מוכר במעות לא קני לוקח עד דמשך וכיון דמשך מידע ידוע אי ילדה כבר אז לא ילדה כבר וילכא לנפקוי צעד שלא מכרתי ומשלקחתי אבל מחליף פרה בחמור לא היה נ"ך למשך הפרה (6) או החמור דלחד מהן שמך נקנין חליפין לחיברו במשיכמו של זה בכ"מ שהן כדלמרינן בזהב (לעיל דף מו.) כל הגשעה דמיס בלאחר כיון שזכה זה נחמייב זה בחליפין לפי ששמשך זה בעל הפרה את החמור ויקנית הפרה לבעל החמור ואין ידוע אם ילדה או לא ילדה: וכן המוכר שפסחו. דק"ל (7) עד כעניי נקנה ככסף וכשמן מעות ויקנית לו השפחה ואפילו היא צבית בעלים ואין ידוע אם עד שלא ילדה נתן הכסף והעובר שלו או לאחר שילדה והולד של בעלים זה אומר (8) כן זה אומר כן יתלוך: ישבע המוכר. בגמרא פריך רש"י: **גמ' בסומכוס.** קרן זוית הסמוכה לרחבה ומוכרין בה בהמות ועבדים: **אימור דאמר סומכוס שמה ושמה.** צבור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.): **כרי וברי.** כגון מתני' דהו אומר כן הוא וזה אומר כן הוא מי אמר: **סנה סיסא.** שמה ושמה מכלל דרישא כרי וברי דתרי בשמה ושמה למה לי: **מודה סומכוס היכא דאיכא שטעיה דאורייתא.** [ב] לקמן (8) מוקמינן לה בדקטעה לדה דלאו הילך הוא האי דקא מודי ליה בגויה ואית ליה נשבעין על העבדים ואית ליה טענה בחתיים והודה לו בשעורין חיוב: מה שטענו לא הודה לו. דלא דמי לטענו ק"ו והודה לו ג' דהתם מקלט טענה עממה הודה לו אבל זה מודה לו בעד אחר וע"י שטענו אי"ל להדיס: ועוד. אפילו אית ליה כמ"ד טענה חתיים והודה לו בשעורין חיוב: הילך הוא. וזה שמודה עליו מוכן הוא ליטלו ואיכא למ"ד דהילך פטור בפ"ק (דף ד.): **דמי עבד גדול.** מפרתי לך בידך שתקנה לו ולא קנית ומצועו דהמים: וזה אומר דמי עבד קטן. יש לך בידך: **עומרי שדה גדולה.** מנין עומרים של שדה גדולה זה אומר מנין עומרים של שדה קטנה מכרתי לך: כסות

הודה לו ומה שהודה לו לא טענו ועוד הילך הוא ועוד אין נשבעין על העבדים אומר רב בטוענו דמי שדה קטנה ושמואל אומר בטוענו כסות עבד גדול כסות עבד קטן שדה גדולה עומרי שדה קטנה

קשה דכשליה המניח (ב"ק דף נה) וסו' אמתי' דזה אומר שורך הויק זה אומר לא כי אלא כסלע לקה המע"ה וקאמרינן בגמ' זאת אומרת חליקין עליו חזיריו על סומכוס ולסומכוס יתלוך ומתנינן דהתם איירי בברי וברי מדקמיני זה אומר לא כי כדלמך התם והשאה הלא סומכוס מודה כשהמוחוק טוען כרי שחוקתו מועלת וילכא למימר דהתם ס"ד דמיירי ב"ו וצבור חס דמשלם מגופו מ"מ מגילה דסומכוס פליג אמתי' לומר כשעומדת צביתו דמודה סומכוס כיון דטעין כרי וז"ל ואמאי קאמר הא מני סומכוס היא לוקמה אפילו כדכין והכא לית לן למחל במר קמא דליכא חוקה אחרת כנגדה דלוקמה בחוקת מעוברת והשאה היא דילדה וי"ל דחוקת מרה אפילו כקמא שחיבא טפי ואם היה עם חוקת ממון חוקת מעוברת אפילו סומכוס מודה דהמע"ה כדלשכחן בריש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) וסו' ד"ה שור דלוקי רישא כסומכוס וקמיני סיסא פרה שנגחה השור ואינו יודע אם הולד היה נשעת נגיחה ופרה דחד וולד דחד בעל הפרה משלם רביע נוק דלמך ידעין דשופות אית ליה ואינו משלם אלא כאלו ודאי וולד סיע דהמע"ה וה"ע דליכא מרי חוקה לבעל הפרה חוקת מעוברת והשאה ליה חוקת ממון אלא מן הולד גובה שמינית שזהו חיי חלקו אע"ג שהוא מוחזק דחוקת מעוברת היא כנגדה וקשה דלעיל (דף טו) מן שאלה יודע וסברה למחר זה אומר איני יודע זה אומר איני יודע ויתלוך ויתמואי והאיכא מרי חוקה חוקת קיימת והשאה היא דמתה בשעת שפירות וגם חוקת ממון וי"ל דיתלוך לא קאי אשאלה היום וסברה למחר: **תנן** זה אומר גידול זה אומר רבין ישבע המוכר. מרישא (דף טו) זה אומר שאלה זה אומר שטענה ישבע מני למיפך אלא דניחא ליה למיפך ממתני' דקאי בה ולפירוש רבינו שמואל א"ש דהתם מודה סומכוס דלא אמר יתלוך כיון שהוא מוחזק וטוען כרי: **דב"י** עבד גרתי. פירש בקונטרס נתיב לך דמיס לקנות עבד גדול וקשה דלא הוה ליה למינקט במתנינן לוקח ומוכר אלא שילח ומשלה אלא נראה לרי' דמיירי שמכר לו עבד

וליהוי ברשותא דמאן קיימא. וז"ל וכו' נמי הוי הולד נרשות לוקח אין זה הוכחה דקנאה דהא אמרינן ב"ה (ב"ב דף לו.) הגדרות אין לכן חוקה משום דשמה מאליהן צלו לרשותו או מפסן כדכין כשהן הולכות לרעות וכי מימא הכא משפחה פריך דלמרינן

התם קטן המוטל צעריה יש לו חוקה דהא משני הכא בעומדת ב"ו כגם שפחה נמי כו' משמע דמפרה נמי פריך ועוד דקטן נמי דיש לו חוקה מפרש התם טעמא משום דלימא לא מנישא ברא אלא הכא שמכר האם למה אין לומר שהולכה בנה עמה לביית לוקח נמקוס שיש לה להיות וי"ל כיון דליכא דרנא דמומנא (9) ויש ספק בדבר בלא טענותיהן וטוען כרי הלוקח אם הוא ברשותו אין להוציא מידו אלא אם היה טוען שמה כפרה הוא שלא מועיל חוקתו מספק ולא דמי לאחד שהפקיד טלה מי אצל בעל הבית ויש לבעה"ב כמו כן טלה חי ומת אחד מהן דלמך צפ"ד דבכורות (דף יח: וסו') דהמפקיד הוי המע"ה ומועלת חוקת בעל הבית אע"פ שטוען ספק דהתם היה מוחזק נודחי בטלה חי מעיקרא אלא כן לא הוחזק מעולם לוקח בולד זה נודחי אצל מוכר אם הוא מוחזק מועיל אפ"י הוא טוען שמה שהיה מוחזק נודחי מתחילה קודם מכירה כשהיתה פרה מעוברת ואע"ג דלא דמי ממס להיא דבכורות דהתם הוחזק נודחי בולד מתחילה אלא הכא לא הוחזק מעולם נודחי וולד אחר שנולד אלא בעובר ולפי מה שפי' שחוקת לוקח מועלת כשטוען כרי א"ש דמשי דקיימא ב"ו כגם וכן משני דקיימא ברשות לוקח ומיהו וי"מ לטעמי דקיימא ברה"ר אלא אין דרך בהמה ושפחה להתעבד שם כמו ב"ו כגם וקיימא וברשות בעלים:

הא בני סומכוס היא. [ג] נראה לרבינו שמואל מדלא קאמר אלא הא מני סומכוס היא משמע דלא הדר ביה ממה דלוקמה בעומדת ב"ו ולא איירי סומכוס אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אלא היכא דמוחזק מודה סומכוס דעל אידך להביא ראייה וק' לרי' דלעיל (דף טו) אמרינן דזה אומר איני יודע אם שאלה אם שטענה זה אומר איני יודע יתלוך ואוקיימא (10) כסומכוס ואע"ג שהשוכר מוחזק בעומתו וי"ל התם שהמוחזק נמי טוען שמה אין חוקתו מועלת אלא הכא אוקיימא בעומדת ב"ו לאוקמה אפילו כרי וברי דאי הוה מוחזק חד מנייהו הימה מועלת חוקתו ומיהו

קשה דכשליה המניח (ב"ק דף נה) וסו' אמתי' דזה אומר שורך הויק זה אומר לא כי אלא כסלע לקה המע"ה וקאמרינן בגמ' זאת אומרת חליקין עליו חזיריו על סומכוס ולסומכוס יתלוך ומתנינן דהתם איירי בברי וברי מדקמיני זה אומר לא כי כדלמך התם והשאה הלא סומכוס מודה כשהמוחוק טוען כרי שחוקתו מועלת וילכא למימר דהתם ס"ד דמיירי ב"ו וצבור חס דמשלם מגופו מ"מ מגילה דסומכוס פליג אמתי' לומר כשעומדת צביתו דמודה סומכוס כיון דטעין כרי וז"ל ואמאי קאמר הא מני סומכוס היא לוקמה אפילו כדכין והכא לית לן למחל במר קמא דליכא חוקה אחרת כנגדה דלוקמה בחוקת מעוברת והשאה היא דילדה וי"ל דחוקת מרה אפילו כקמא שחיבא טפי ואם היה עם חוקת ממון חוקת מעוברת אפילו סומכוס מודה דהמע"ה כדלשכחן בריש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) וסו' ד"ה שור דלוקי רישא כסומכוס וקמיני סיסא פרה שנגחה השור ואינו יודע אם הולד היה נשעת נגיחה ופרה דחד וולד דחד בעל הפרה משלם רביע נוק דלמך ידעין דשופות אית ליה ואינו משלם אלא כאלו ודאי וולד סיע דהמע"ה וה"ע דליכא מרי חוקה לבעל הפרה חוקת מעוברת והשאה ליה חוקת ממון אלא מן הולד גובה שמינית שזהו חיי חלקו אע"ג שהוא מוחזק דחוקת מעוברת היא כנגדה וקשה דלעיל (דף טו) מן שאלה יודע וסברה למחר זה אומר איני יודע זה אומר איני יודע ויתלוך ויתמואי והאיכא מרי חוקה חוקת קיימת והשאה היא דמתה בשעת שפירות וגם חוקת ממון וי"ל דיתלוך לא קאי אשאלה היום וסברה למחר: **תנן** זה אומר רבין ישבע המוכר. מרישא (דף טו) זה אומר שאלה זה אומר שטענה ישבע מני למיפך אלא דניחא ליה למיפך ממתני' דקאי בה ולפירוש רבינו שמואל א"ש דהתם מודה סומכוס דלא אמר יתלוך כיון שהוא מוחזק וטוען כרי: **דב"י** עבד גרתי. פירש בקונטרס נתיב לך דמיס לקנות עבד גדול וקשה דלא הוה ליה למינקט במתנינן לוקח ומוכר אלא שילח ומשלה אלא נראה לרי' דמיירי שמכר לו עבד

מא א מ"י פ"כ מלכות
מכירה הלכה י ופר
ב"מ סנה עשין ספ
טו"ש"ח ח"מ ס"י רב ספיק
:6
גב ב מ"י שם הלכה י
טו"ש"ח שם ספיק ד:
גב ג מ"י שם הלכה י
טו"ש"ח שם ספיק ח ב:
גד ד מ"י פ"ה מהל'
טוען וטוען הלכה א
סנה עשין סנה הלכה א
ס"י לה ספיק א:

מוסף רש"י

המחליף פרה בחמור וילדה. לכה נקט מחליף בני בהמה ולא נקט מוכר כדנקט בשפחה. דבהמה אינה נקנית בכסף עד שמשוך וכו' משך דבר הנראה לעינים הוא אם ילדה אם לא ואין כאן ספק. אלא בחליפין מתוקמת טען שלא משך בעל החמור את את החמור ותקנת הפרה לא בעל החמור במשיכמו החמור ככל מקוים שהיא, כדנקט נקדושים (ב"ב). כל הנשבע דמיס פלחתי כיון שזכה זה נחמייב זה בחליפין ולא דעינן השאה א' כרי וילדה פרה ששפחה. עבד כעניי נקנה ככסף ואע"ג שאין לפניו כספת מתן מעות (סו'). אמר סומכוס אפילו כרי וברי. דעיניה טוענים טענת כרי ואפילו הכי דמנכס טוען כרי ל' שאני חיוב ואפילו הכי כיון דלבי דיהא מספקא מתן קאמר קושטא חליקין (ב"ב דף טו.)

הא בני סומכוס היא. [ג] נראה לרבינו שמואל מדלא קאמר אלא הא מני סומכוס היא משמע דלא הדר ביה ממה דלוקמה בעומדת ב"ו ולא איירי סומכוס אלא בשאין מוחזק לא זה ולא זה אלא היכא דמוחזק מודה סומכוס דעל אידך להביא ראייה וק' לרי' דלעיל (דף טו) אמרינן דזה אומר איני יודע אם שאלה אם שטענה זה אומר איני יודע יתלוך ואוקיימא (10) כסומכוס ואע"ג שהשוכר מוחזק בעומתו וי"ל התם שהמוחזק נמי טוען שמה אין חוקתו מועלת אלא הכא אוקיימא בעומדת ב"ו לאוקמה אפילו כרי וברי דאי הוה מוחזק חד מנייהו הימה מועלת חוקתו ומיהו